

PARAPIJOS KUNIGO ANDRAGOGINĖS FUNKCIJOS BENDRUOMENĖS VEIKLOJE, JŲ PLĖTROS GALIMYBĖS

**Gitana Tolutienė, Rūta Marija Andriekienė,
Rimvydas Adomavičius**
Klaipėdos universitetas

Anotacija

Pirmoji straipsnio dalis skirta parapijos kunigo andragoginių funkcijų ir jų plėtros galimybių bendruomenės veikloje teorinėms prielaidoms atskleisti. Antroji – empiriniam tyrimui, siekiant pristatyti X bendruomenės narių požiūrį į parapijos kunigo atliekamas andragogines funkcijas bendruomenėje ir joms realizuoti būtinas kompetencijas. Straipsnyje pagrindžiamos religinių konfesijų lyderių – parapijos kunigų vykdomos andragoginės funkcijos, jų plėtros galimybės, bendradarbiaujant su suaugusiųjų švietėjais, andragogais, keičiantis patirtimi ir veikiant kartu bendruomenės labui. Parengta empirinio tyrimo metodika galėtų padėti ir kitų parapijų kunigams realizuojant andragogines funkcijas bendruomenės veikloje. Straipsnyje pateikiamos rekomendacijos andragogams ir religinių konfesijų vadovams – parapijos kunigams andragoginių funkcijų realizavimo tobulinimo aspektu. PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: suaugusiųjų švietėjas, andragogas profesionalas, andragoginės funkcijos, parapijos kunigas, vietos bendruomenė, suaugusiųjų švietimo ir mokymosi veikla.

Abstract

The first part of the article is intended to reveal theoretical assumptions for a parish priest's andragogical functions and possibilities for expansion thereof within a community. The second one – empirical research – is intended to present the approach of X community members towards the andragogical functions exercised by the parish priest within the community as well as competencies required for exercising thereof. The article supports andragogical functions exercised by religious denomination leaders – parish priests, possibilities for expansion thereof, in cooperation with adult educator and andragogists, through sharing of experience and collaborating for the benefit of community. The developed empirical research methodology might be helpful to priests of other parishes, too, in exercising the andragogical functions within the community. This article provides recommendations to andragogists and leaders of religious denominations – parish priests, in terms of improvement of the andragogical functions exercising process.

KEY WORDS: adult educator, qualified andragogist, andragogical functions, parish priest, local community, adult education and learning activities.

Įvadas

Šiandien plėtojant vietos bendruomenes, jų veikla suvokiama kaip pilietinės visuomenės ugdymo būtinybė, prielaida. Iškyla reikmė plėtoti aktyvias, atsakomybę už savo problemas galinčias priimti vietos bendruomenes. Kaip parodė bendruomenių veiklos tyrimai (Nefas, 2010; Pilipavičius, 2007; Poviliūnas, 2003; Briedis ir kt., 2013; Mongirdienė ir kt., 2013 ir kt.), vietos bendruomenės žmonės praranda bendrumo jausmą, o kasdienio gyvenimo rutina kuria uždaro gyvenimo būdą. Todėl suaugusiųjų švietėjai, andragogai profesionalai ir religinės konfesinės bendruomenės lyderiai, parapijos kunigai ir kt. glaudžiai bendradarbiaudami turėtų skatinti ir kurti aktyvią vietos bendruomenę, motyvuoti, skatinti juos mokytis ir veikti. Susikūrusios vietos švietimo ir kt. bendruomenių organizacijos bei parapijos kunigas, kaip religinės bendruomenės vadovas, turėtų aktyvinti vietos gyventojus, kad jie išjudėtų iš tos kasdienės rutinos: telkti bendrai veiklai, skatinti patiems ieškoti būdų spręsti savo ekonomines, socialines, aplinkosaugos, kultūrinio gyvenimo, švietimo problemas. Svarbu įtraukti vietos bendruomenių organizacijas į suaugusiųjų švietimą. Vietos bendruomenės organizacijos įsitraukimas į suaugusiųjų švietimą reiškia įsitraukimą į platesnius mokymosi procesus platesniame rate, panaudojant regiono socialinio kapitalo išteklius (Suaugusiųjų švietimas Europoje: tendencijos ir problematika, 2006).

Suaugusiųjų bendruomenėje švietimo veiklai inicijuoti ir realizuoti būtiną šios veiklos sritis išmanantis specialistas profesionalas. Mokslininkai (Linkaitytė, 2008; Teresevičienė ir kt., 2006; Andriekienė ir kt., 2006 ir kt.) sutaria, kad šį procesą gali kokybiškai organizuoti andragogas profesionalas. Būtent andragogo veikla įgalina suaugusiuosius telkti mokymuisi, stiprinti jų mokymosi motyvą, teikti paramą, pagalbą, t. y. padėti įveikti mokymosi ir gyvenimo sunkumus, socialinę atskirtį, bendrai veikti efektyviai bendraujant ir bendradarbiaujant, įgyvendinant pagrindinius tikslus, uždavinius, realizuojant andragogines funkcijas. Andragogo profesionalo realizuojamos andragoginės funkcijos, profesionali veikla padeda sutelkti žmones į bendruomenę, sukurti bendruomeniškumo atmosferą, laiduoja priešiško ir nepasitikėjimo mažinimą, kas skatina bendruomeniškumą, norą veikti kartu, mokytis vieniems iš kitų, padėti ir pan. Todėl labai svarbu, kad vietos bendruomenėse dirbtų andragogai profesionalai arba andragogines funkcijas

atliekantys kiti bendruomenės lyderiai, nariai, kaip parapijos kunigas ir kt., bendruomenės pirmininkas bendradarbiautų su andragogais profesionalais ir jie veiktų kartu, dalindamiesi patirtimi. Parapijos kunigai turėtų būti susipažinę su andragoginėmis funkcijomis ir įgiję kompetencijų jas realizuoti. Ir atvirkščiai, suaugusiųjų švietėjai, andragogai turėtų geriau pažinti konfesinių religinių bendruomenių veiklą. Veikimas kartu savo bendruomenės labui visada siejamas su pagrindine veikla – nuolatinio mokymusi, kuris neišvengiamas sparčių pokyčių ir nuolatinio tobulinimosi, mokymosi visą gyvenimą kontekste (Briedis ir kt., 2013).

Analizuojant andragogines funkcijas, pastebima, kad daugelį Andragogo profesinės veiklos apraše (2013) įvardytų ir aprašytų funkcijų atlieka, profesinės veiklos formų bendruomenės veikloje taiko ir parapijos kunigas, kviesdamas suaugusiuosius į religinius, kultūrinius, edukacinius renginius. Tai yra skatina bendruomenės narių socialinį, pilietinį aktyvumą, dalijimąsi patirtimi (teikiant paramą, pagalbą), mokymąsi, bendrųjų kompetencijų ugdymąsi ir kt. Todėl būtina suaugusiųjų švietimo sistemos institucijoms, andragogams atkreipti dėmesį į parapijos kunigo atliekamas andragogines funkcijas ir priimti juos kaip potencialius socialinius partnerius, o parapijos kunigai turėtų pasitelkti andragogus. Andragogai ir parapijos kunigai turėtų keistis informacija apie vykdomas andragogines funkcijas ir plėtoti bendradarbiavimą bendruomenės veikloje.

Atlikus straipsnio temos ištirtumo analizę, galima teigti, kad bendruomenės problemos, jos vystymosi, kūrimo ir kt. klausimais, andragogo veiklos aspektais bei religinių konfesijų vaidmeniu tobulinant bendruomenės veiklą domimasi, bet pasigendama išsamesnių tyrimų, kokias andragogines funkcijas bendruomenėje atlieka parapijos kunigas ir kokios šių funkcijų plėtros galimybės. Todėl straipsnyje keliama probleminiai klausimai: Kokios parapijos kunigo andragoginės funkcijos bendruomenės veikloje? Kokios kompetencijos būtinos parapijos kunigui realizuojant andragogines funkcijas ir kokios jų plėtros galimybės?

Tyrimo objektas: parapijos kunigo andragoginės funkcijos.

Tyrimo tikslas: teoriniu ir empiriniu aspektais atskleisti parapijos kunigo andragogines funkcijas ir jų plėtros galimybes bendruomenės veikloje.

Tyrimo uždaviniai: 1) nustatyti parapijos kunigo andragogines funkcijas bendruomenėje ir pateikti jų plėtros galimybes; 2) ištirti respondentų

požiūrį į parapijos kunigo andragogines funkcijas bendruomenės veikloje ir jų realizavimui būtinas kompetencijas.

Tyrimo metodai: 1) mokslo šaltinių bei dokumentų analizė atlikta, siekiant atskleisti teorinius-metodologinius tyrimo aspektus bei numatyti parapijos kunigo andragogines funkcijas bendruomenės veikloje ir jų plėtros galimybes; 2) apklausa (raštu) atlikta siekiant ištirti X bendruomenės narių požiūrį į parapijos kunigo atliekamas andragogines funkcijas bendruomenės veikloje ir būtinas kompetencijas, siekiant jas realizuoti.

1. Teorinės tyrimo prielaidos: parapijos kunigo andragoginės funkcijos bendruomenės veikloje, jų plėtros galimybės

G. Kvieskienės ir kt. (2008) nuomone, bendruomenėje svarbiausias elementas yra žmonės, kuriuos sieja tas pats interesas. Galima teigti, kad bendruomenė, kaip organizacija, įkūnija ryšį, apimančią bendrus įsitikinimus, tikėjimą, vertybes ir pajėgumą kovoti su problemomis, sutelkiant žmogiškuosius išteklius toms problemoms spręsti. Mokymosi procesas bendruomenėse tampa vis svarbesnis – jos prasmingam, sėkmingam gyvavimui, įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą idėją. Kartu kyla daugybė klausimų: kaip inicijuoti, skatinti ir organizuoti mokymąsi bendruomenėje; kas realizuoja šį procesą; kas vykdo andragogines funkcijas ir pan. Ar šie suaugusiųjų švietėjai, organizatoriai yra susipažinę su andragogikos principais, funkcijomis, ar turi tam kompetencijų? Kodėl į šiuos procesus sunkiai įsiliesia andragogai profesionalai?

Andragoginių funkcijų vietos bendruomenėje andragogas realizuoja daug ir įvairių, bet daugelio autorių (Juozaitis, 2008; Zuzevičiūtė ir kt., 2008; Tight, 2007; Foley, 2007; Teresevičienė ir kt., 2006; Andriekienė, Anušienė, 2006 ir kt.) nuomone, vis dėlto andragogo pagrindinė funkcija – šviesti bendruomenės narius, t. y. realizuoti švietėjo funkcijas. Andragogas, realizuodamas švietėjo funkcijas, telkia bendrai veiklai žmones, padeda spręsti problemas, tai leidžia bendruomenei vystytis.

Lietuvos ir užsienio mokslininkai (Teresevičienė ir kt., 2006; Foley, 2007; Knowles ir kt., 2007; Longworth, 2007; Briedis ir kt., 2013 ir kt.) analizuoja, kokiais būdais andragogas padeda telkti žmones į bendruomenę kiekvieno jos nario tapsmui ir mokymuisi. Viena esminių andragoginių funkcijų – mažinti socialinę atskirtį, artinti mokymosi galimybes ir sudaryti sąlygas mokytis

visą gyvenimą visoms socialinėms grupėms, nes mokymasis gali paskatinti keisti bendruomenės narių pažiūras, elgesį, nusistovėjusias vertybes į gerąją pusę. Kita svarbi andragoginė funkcija, kaip teigia M. Teresevičienė ir kt. (2006), – konsultavimas. Jis suprantamas kaip parama žmogui mokantis ir kuriant savo žinias, įgūdžius, nuostatas bei vertybes. Parama bendruomenėje yra specifinė ir priklauso nuo pasirinktos konsultavimo strategijos.

Verta pastebėti, kad andragogo funkcijas bendruomenėje atlieka ne tik andragogai, bet ir kiti bendruomenės lyderiai, pirmininkas, religinių konfesijų lyderiai ir kt. Svarbu, kad šios grupės sistemingai bendradarbiautų, dalytųsi patirtimi, plėtotų andragogines kompetencijas, bendradarbiaujant su andragogais profesionalais. Analizuojant mūsų problemą, svarbu atskleisti, kokias andragogines bendruomenės švietimo ir mokymo funkcijas realizuoja parapijos kunigas, kokios bendradarbiavimo galimybės su andragogais profesionalais ir kt.

Parapijos kunigas ir kiti religinės konfesinės bendruomenės lyderiai, atlikdami suaugusiųjų švietimo bendruomenėje funkcijas, turėtų bendradarbiauti su andragogais, švietimo vadybininkais, siekdami mažinti atskirtį tarp dviejų suaugusiųjų švietėjų grupių. Kaip parodė patirtis, abi suaugusiųjų švietėjų grupės – suaugusiųjų švietimo sistemos darbuotojai (andragogai) ir tradicinių religinių konfesijų bendruomenės lyderiai – vykdo panašias veiklas, kurių tikslas vienas – kurti bendruomenėje prasmingą gyvenimą. Taigi būtina sudaryti sąlygas šių dviejų grupių atstovams susitikti, pasidalyti gerąja patirtimi, ieškoti naujų bendradarbiavimo būdų bei formų ir tobulėti profesinėje srityje bei asmeniškai, plėtoti parapijos kunigų andragoginius gebėjimus, susipažįstant su naujomis suaugusiųjų švietimo, bendruomenės organizavimo, telkimo formomis ir priemonėmis (Mongirdienė ir kt., 2013). Šio bendradarbiavimo tikslas – ieškoti įvairių formų tobulinant bendruomenių veiklą ir vaidmenį suaugusiųjų švietimo kontekste. Andragogai, suaugusiųjų švietėjai parapijos kunigams galėtų suteikti informacijos apie andragogines funkcijas ir, atvirkščiai, papildyti andragogų žinias apie parapijos kunigo veiklos formas ir priemones. Taip būtų plėtojamos naujos veiksmingos suaugusiųjų švietimo ir bendruomenės organizavimo, telkimo formos, priemonės atliekant suaugusiųjų švietimo funkcijas.

Kita vertus, parapijos kunigai savo bendruomenėje atlieka svarbų edukacinį ir socialinį vaidmenį. Taigi andragogų ir parapijos kunigų bendradarbiavimas – svarbus bendruomenės gyvenimo kokybės gerinimo veiksnys. Kaip

teigia G. Mongirdienė ir kt. (2013), bendradarbiaudami žmonės ima suprasti, kad kiekvienas turi įnešti savo indėlį, pasidalyti patirtimi sprendžiant įvairius bendruomenės klausimus. Andragogų ir parapijos kunigų bendradarbiavimas turėtų būti pagrįstas abipusiu mokymusi. Bendradarbiavimo esmė – dialogas, siekiant padėti parapijos kunigams ir kitiems konfesinės religinės bendruomenės nariams veikti savo aplinkoje ir formuoti socialiai teisingą savo bendruomenės ir krašto ateitį. Valstybė turėtų pripažinti religinių bendruomenių narių neformaliai įgytas kompetencijas dirbant su suaugusiais, tai paskatintų ne tik švietimo įstaigų ir religinių konfesijų bendradarbiavimą, bet ir bendruomenių lyderių bei narių suinteresuotumą kelti kvalifikaciją kaip andragogams, įvertinant sukauptas psichologines ir metodines žinias, būtiną darbui su suaugusiais. Toks požiūris labai svarbus skatinant bendradarbiavimą.

Patirtis rodo, kad kai kurie parapijos kunigai, supratę šio proceso esmę ir prasmę, studijuoja andragogiką ir sėkmingai pritaiko įgytas kompetencijas šviesdami suaugusiuosius savo parapijos bendruomenės veikloje, realizuodami andragogines funkcijas. Siekia padėti socialinę atskirtį patiriantiems žmonėms keisti mąstymą apie save ir supantį pasaulį, prisiimti atsakomybę. Organizuoja ir realizuoja įvairius edukacinius projektus, telkia parapijos bendruomenę bendrai veiklai. Parapijos kunigas tampa bendruomenės nariu, daro didžiulę įtaką kitiems jos nariams, atsižvelgia ir tenkina savo bendruomenės narių poreikius, tampa skatintoju, padėjėju, iniciatoriumi realizuojant mokymosi visą gyvenimą principus.

Suaugusiųjų švietimo plėtotei ir efektyvumui labai svarbus andragogų bendradarbiavimas su religinėmis konfesijomis ir atvirkščiai. Šis bendradarbiavimas naudingas abiem pusėms. Andragogų siekis bendruomenėje – sudaryti švietimo, mokymosi sąlygas specifinei / tikslinei auditorijai, kurių žiniomis galėtų papildyti savo turimus metodus. Konfesijų atstovams ši patirtis padės įprasminti gerosios patirties sklaidą, tobulinant įgūdžius ir pasisemiant naujų praktinių bei teorinių žinių. Šis bendradarbiavimas vertingas, nes skatina išmokyti naujų bendruomenių plėtros metodų suaugusiųjų mokymosi ir švietimo srityje. Tai leidžia tobulinti ir aktyvinti konfesinių bendruomenių veiklą pasitarnaujant bendruomenės, visos visuomenės mokymuisi visą gyvenimą.

Parapijos kunigas, atlikdamas andragogines funkcijas bendruomenėje, šviesdamas ir mokydamas suaugusiuosius, turėtų būti susipažinęs su suau-

gusiųjų švietimo sistemos taikomais metodais, andragogai – su konfesijų taikomais metodais. Šiuose susitikimuose turėtų būti aptariama abiejų pusių patirtis suaugusiųjų švietimo srityje. Andragogams vertėtų susipažinti su konfesinių bendruomenių organizavimo priemonėmis, vertybėmis paremtu konfesinių bendruomenių plėtros modeliu, kuris padėtų planuoti bendruomenių veiklą, ieškoti įvairių abiejų pusių bendradarbiavimo formų.

Ieškant ir skatinant naujas bendradarbiavimo formas tarp religinių konfesijų ir suaugusiųjų švietimą vykdančių institucijų, vertėtų žinoti, kokios institucijos vykdo suaugusiųjų švietimą Lietuvoje, kiek jų, kaip jį organizuoja. Kitaip tariant, suprasti, kaip vykdomas suaugusiųjų neformalusis švietimas, kokios suaugusiųjų švietimą Lietuvoje vykdančių institucijų ir religinių konfesinių bendruomenių bendradarbiavimo galimybės. Labai svarbu abiem pusėms suvokti, kokia suaugusiųjų švietimo sistema Lietuvoje veikia, kokie jos privalumai ir trūkumai. Aktualu bendruomenėje išsiaiškinti, kokios suaugusiųjų neformaliojo švietimo institucijos galėtų bendradarbiauti su parapijos kunigais ir kitų konfesinių bendruomenių nariais. Sistemingų susitikimų metu aptarti galimas bendros veiklos formas, būdus, metodus, įvertinant jų aktualumą abiem suinteresuotoms pusėms. Tai yra sėkmingai realizuoti andragogines funkcijas: mokymo, mokymosi situacijų suaugusiesiems kūrimas, mokymo ir mokymosi galimybių užtikrinimas, sąlygų sudarymas, mokymosi visą gyvenimą perspektyvų suaugusiesiems numatymas. Realizuojant šias funkcijas svarbu, kad jos būtų nukreiptos į kompetencijų įgijimą ir plėtojamą konkrečioje situacijoje, orientuotis į suaugusiųjų poreikius tenkinančių mokymo ir mokymosi galimybių kūrimą, vizijų ir tikslų numatymą, strateginių dokumentų rengimą, stebėseną, kuriant mokymosi visą gyvenimą perspektyvas suaugusiesiems. Siekiant šias funkcijas įgyvendinti bendruomenės veikloje tiek parapijos kunigui, tiek andragogams būtinos atitinkamos edukacinės, tyriminės ir vadybinės veiklos realizavimo kompetencijos, tai yra realizuoti mokymo procesą, rengti programas, projektus, juos planuoti, organizuoti, įgyvendinti, valdyti suaugusiųjų mokymosi situacijas, tirti veiklas, stebėti ir pan. Sistemingas šių grupių bendradarbiavimas laiduotų sėkmingą bendruomenės veiklą.

Ir šiandien religinės bendruomenės vykdo socialines programas, orientuotas į tiesioginius savo narių poreikius, jaučia atsakomybę už platesnę miesto, kaimo ar viso krašto bendruomenę ir atlieka gana daug andragoginių funkcijų. Viena esminių – bendruomenės švietėjų, konsultantų, patarėjų.

Tačiau religinių konfesinių bendruomenių lyderiams (kunigams, klebonams ir kt.) pravartu pažinti suaugusiųjų švietimo, būtent neformaliojo profesinio ir neprofesinio suaugusiųjų švietimo, sistemą, darbo formas, metodus. Taigi būtina skatinti naujas religinių konfesijų ir suaugusiųjų švietimą Lietuvoje vykdančių institucijų bendradarbiavimo formas. Šioms abiem grupėms, dalyvaujančioms, organizuojančioms mokymus, svarbu žinoti, kokios institucijos vykdo suaugusiųjų švietimą Lietuvoje ir kaip jį organizuoja, ieškant efektyvių būdų, kaip tobulinti šį procesą bendradarbiavimo aspektu. Taigi galima būtų organizuoti seminarus, kuriuose dalyvautų religinės konfesinės bendruomenės lyderiai ir andragogai, kitų institucijų dalyviai, vykdytys ir organizuojantys suaugusiųjų neformalųjį švietimą Lietuvoje. Jų metu derėtų išanalizuoti, kaip vykdomas suaugusiųjų neformalusis švietimas Lietuvoje, aptarti suaugusiųjų švietimą Lietuvoje vykdančių institucijų ir konfesinių bendruomenių bendradarbiavimo galimybes. Tokių mėginimų užuomazgos aprašytos moksliniuose darbuose (Mongirdienė ir kt., 2013). Seminarų dalyviai būtų supažindinti su suaugusiųjų neformaliojo švietimo sistema Lietuvoje, jos privalumais ir trūkumais. Išsiaiškintų, kurios suaugusiųjų neformaliojo švietimo institucijos galėtų bendradarbiauti su konfesinėmis bendruomenėmis, aptartų galimas bendros veiklos formas, metodus, abiejų pusių bendradarbiavimo aktualumą. Šią puikią iniciatyvą būtina tęsti, sistemingai bendradarbiauti siekiant suaugusiųjų švietimo plėtros, prieinamumo, kokybės.

Tokie seminarai, susitikimai, suaugusiųjų švietimo sistemos ir konfesinių bendruomenių bendradarbiavimas gali paskatinti kitų religinių pažiūrų žmonių toleranciją, švietimas gali sustiprinti religinių bendruomenių tapatybę, bendradarbiavimas gali prisidėti prie gerų, kūrybingų santykių bendruomenėje, sutvirtinti ryšius su kitų konfesijų bendruomenėmis, padėti mažinti kultūrinę ir socialinę atskirtį Lietuvoje ir kt. Seminarai turėtų turėti tęstinumo pobūdį. Suaugusiųjų švietėjams svarbu susipažinti su Lietuvos konfesinėmis bendruomenėmis, jų veikla. Tai yra seminarai galėtų vykti tema apie religinių konfesijų veiklą Lietuvoje švietimo aspektu. Kaip parodė patirtis, Lietuvoje veikiančios konfesinės bendruomenės yra aktyvios, tas aktyvumas priklauso nuo bažnyčios vadovų, parapijos kunigo, bendruomenės narių gebėjimų ir kompetencijų, turimų materialinių vertybių. Pagrindinė problema, kad visuomenė ir pačios konfesinės bendruomenės, parapijos kunigai mažai žino apie kitų bendruomenių vykdomą veiklą suaugusiųjų švietimo kontekste, tai mažina veiklų įvairovę, švietimo institucijų ir bendruomenių bei pačių bendruo-

menių tarpusavio bendradarbiavimo galimybes. Kaip teigia G. Mongirdienė ir kt. (2013), informacijos apie konfesinių bendruomenių veiklą socialinėje ir švietimo srityse turėjimas – tai paskata ir akstinas veikti, bendradarbiauti. Todėl labai svarbu šiame procese susipažinti ne tik su Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistema, bet ir su Lietuvos religinių konfesinių bendruomenių vykdomomis švietimo veiklomis, aptarti, pasidalyti patirtimi, numatyti bendradarbiavimo tarpusavyje ir su švietimo institucijomis sritis. Rengiamų seminarų dalyviai sužinos, kokios konfesinės bendruomenės veikia Lietuvoje, kokias veiklos formas taiko, galės ir gebės palyginti atstovaujamos religinės konfesijos veiklos sritis, privalumus, trūkumus su kitų konfesijų. Tai yra turės galimybę pamąstyti ir suvokti, numatyti, ką vertėtų ir reikėtų tobulinti suaugusiųjų švietime, kurį vykdo suaugusiųjų švietimo sistemai priklausančios institucijos bei religinės konfesijos. Sužinoti seminario dalyvių poreikius, kuo jiems labiausiai patinka suaugusiųjų švietimas, koks jų asmeninis patyrimas, kas nepatinka ir pan. Galės išsiaiškinti suaugusiųjų švietimo problemas ir jų priežastis, aptarti suaugusiųjų švietimą vykdančių institucijų ir konfesinių bendruomenių bendradarbiavimo galimybes. Per tokius susitikimus galima numatyti konkrečias bendradarbiavimo sritis, iniciatorius, tikslus, būdus. Tai yra bendradarbiavimo sritis, kuriose iniciatyvą turėtų rodyti suaugusiųjų švietimą Lietuvoje vykdančios institucijos, aktyviai įsitraukiant ir konfesinėms bendruomenėms. Tęsiant šių institucijų bendradarbiavimą, svarbu bendruomenių veikloje užtikrinti grįžtamąjį ryšį, nes nuolat bendraudami ir veikdami kartu bendruomenių nariai vieni kitiems išsako savo nuomonę apie vykdytas veiklas, dalijasi patirtimi. Taigi grįžtamasis ryšys – vienas svarbiausių dalykų mokantis ir dirbant, skatinantis šiuos procesus ir pokyčius.

Taigi suaugusiųjų švietimo sistemos institucijos turėtų domėtis konfesinių religinių bendruomenių vykdomomis suaugusiųjų švietimo veiklomis ir inspiruoti šių bendruomenių tapimą socialiniais partneriais, dalininkais vykdant suaugusiųjų švietimą bei mokymąsi. Taip atsivertų galimybės bendromis jėgomis kurti, organizuoti ir telkti bendruomenes, dalytis gerąja patirtimi. Taigi suaugusiųjų švietimo institucijos ir parapijos kunigai, kiti konfesinės bendruomenės nariai, atlikdami andragogines funkcijas, šviesdami, mokydami bendruomenės narius, turėtų dalintis patirtimi, keistis informacija apie organizuojamus renginius. Tai padėtų geriau susipažinti su abiejų pusių vykdoma veikla, plėtotų bendradarbiavimo sritis, didintų galimybes, tai laiduotų prasmingesnę bendruomenės gyvenimą. Suaugusiųjų švietimo institu-

cijos galėtų įtraukti parapijos kunigus ir kitus tradicinių religinių konfesijų lyderius į andragogų kvalifikacijos tobulinimo kursus, tirti bendruomenės poreikius, planuoti ir realizuoti pasiūlą bendruomenės nariams. Suaugusiųjų švietimo institucijos ir parapijos bendruomenės galėtų keistis lektoriais, dirbti komandoje.

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomenės vystymosi procese ypač svarbus mokymasis, atitinkantis bendruomenės poreikius. Čia svarbu parapijos kunigo atliekamos andragoginės funkcijos. Jis, realizuodamas šias funkcijas, turėtų bendradarbiauti su andragogais profesionalais. Ryškiausia parapijos kunigo andragoginė funkcija bendruomenėje – švietėjo. Tai veikla, kurioje didelis dėmesys skiriamas suaugusiųjų mokymosi sąlygų, galimybių sudarymui. Parapijos kunigas atlieka ir kitas andragogines funkcijas: konsultanto, patarėjo, pagalbininko, skatintojo, iniciatoriaus, visa tai tarnauja bendruomenės vystymuisi. Parapijos kunigas, atlikdamas šias ir kitas andragogines funkcijas bendruomenės veikloje, turėtų būti susipažinęs su suaugusiųjų švietimo sistemos taikomomis formomis, metodais, būdais, principais ir kt., o andragogai profesionalai – su konfesijų taikomais metodais, švietimo organizavimo priemonėmis, vertybėmis paremtu konfesinių bendruomenių plėtros modeliu, kuris padėtų plėtoti, vystyti bendruomenių veiklą, t. y. ieškoti įvairių abiejų pusių bendradarbiavimo formų.

2. Empirinio tyrimo prielaidos: parapijos kunigo andragoginės funkcijos bendruomenės veikloje, joms realizuoti būtinos kompetencijos

Tyrimo metodologija, metodika, eiga. *Tyrimo tikslas* – empiriniu aspektu atskleisti parapijos kunigo andragogines funkcijas bendruomenės veikloje ir būtinas kompetencijas joms realizuoti.

Tyrimo imtis. Kaip tyrimo dalyviai pasirinkti X parapijos bendruomenės nariai. Joje yra 2400 parapijiečių (remiantis LR Statistikos departamento duomenimis, 2013–2014 m.). Siekiant parinkti reprezentatyvią imtį, kuri atskleistų generalinę visumą, tyrimui pasirinkta paprastoji atsitiktinė imtis. Klausimynai platinti X bendruomenėje visiems (200), kurie sutiko dalyvauti tyrime. Siekta surinkti ne mažiau kaip 120 apdoroti tinkamų klausimynų, t. y. 10 proc. X parapijos bendruomenės narių.

Tyrimo dalyvių charakteristika. Tyrime dalyvavo abiejų lyčių bendruomenės nariai, tai užtikrino objektyvumą ir proporcingumą respondentų lyties atžvilgiu: 62,0 proc. moterų ir 38,0 proc. vyrų, nes X bendruomenės narių daugumą sudaro moterys, šios parapijos veikloje jos aktyviau dalyvauja nei vyrai. Tyrime dalyvavo respondentai nuo 21 iki 61 m. amžiaus ir vyresni. Gautų duomenų analizė atskleidė, kad net 75 proc. tiriamųjų amžius – nuo 31 iki 50 metų. Tyrime dalyvavo įvairaus išsilavinimo žmonės. Iš jų: 41,3 proc. įgiję aukštąjį išsilavinimą, 8,7 proc. – vidurinį, 31,7 proc. – aukštesnįjį ir specialųjį vidurinį, 18,3 proc. – profesinį išsilavinimą. Respondentai įvairiai pasiskirstė ir pagal darbo sritis: didžioji dauguma (31,3 proc.) dirba švietimo sistemoje, kita dalis (22,1 proc.) – prekybos sektoriuose, 19,2 proc. – nedirba, 10,1 proc. dirba statybose, sveikatos apsaugoje – 6,7 proc., 3,8 ir 3,4 proc. – atitinkamai pramonės ir žemės ūkio srityse.

Tyrimo metodas ir instrumentas. Tyrimo duomenys rinkti apklausa raštu naudojant uždarojo tipo klausimyną. Klausimyną sudarė 6 dalys pagal andragoginių funkcijų grupes (Andragogo profesinės veiklos aprašas, 2013): 1) demografinė tiriamųjų charakteristika (amžius, lytis, išsilavinimas, dalyvavimas X parapijos veikloje); 2) mokymo ir mokymosi situacijų kūrimas bendruomenės veikloje; 3) mokymo ir mokymosi galimybių užtikrinimas; 4) mokymo ir mokymosi sąlygų suaugusiesiems sudarymas; 5) mokymosi visą gyvenimą perspektyvų suaugusiesiems sudarymas; 6) X parapijos kunigų andragoginių funkcijų plėtros galimybės bendruomenėje.

Duomenų rinkimas. Klausimynai išdalinti 2015 metų rugsėjo – spalio mėn. Iš viso išdalinta 200 klausimynų, iš kurių grąžinta 150, tinkami analizei – tik 120. Visi surinkti klausimynai buvo koduojami ir suvedami į SPSS programą tolesnei analizei atlikti.

Duomenų analizė. Kiekybinio tyrimo duomenys analizuoti, taikant kompiuterinę statistinę duomenų apdorojimo programos SPSS 20 versiją. Taikyti šie statistiniai metodai: 1) dažnių lentelės; 2) grafinė analizė – duomenims sisteminti, dažnių skirstymui aprašyti, pavaizduoti; 3) dviejų kintamųjų tarpusavio ryšio vertinimas (Spearmano koreliacijos koeficientas).

X bendruomenės narių požiūris į parapijos kunigo andragogines funkcijas bendruomenėje ir būtinas kompetencijas joms realizuoti. Analizuojant andragoginių funkcijų grupę – mokymo ir mokymosi situacijų suaugusiesiems kūrimas bendruomenėje, vertinga buvo sužinoti respondentų nuomonę apie paslaugų teikimą, kaip jie jas vertina. Apibendrinta

apklausos analizė atskleidė, kad didžioji dauguma (56,7 proc.) švietimo ir mokymosi paslaugas, teikiamas jų bendruomenėje, vertina gerai, trečdalis (28,4 proc.) – patenkinamai, 11,1 proc. neturi nuomonės, 3,8 proc. (mažiau-siai) vertina blogai.

Respondentai įvairiai aiškina bendruomenės švietimo sampratą: 74,0 proc. respondentų teigimu, tai visą gyvenimą trunkanti veikla, kas atitinka ir daugelio mokslininkų nuomonę (Teresevičienė ir kt., 2006; Andrie-kienė, Anužienė, 2006 ir kt.). Mažiausia dalis (4,3 proc.) teigė, kad tai aktyvus besimokančiojo bendruomenės nario dalyvavimas mokymosi procese. Didesnė dalis (21,6 proc.) bendruomenės švietimą aiškino kaip mokymąsi remiantis savo ir kitų patirtimi. Nė vienas iš respondentų nepasirinko teigi-nio, kad „tai naujų profesinių kompetencijų įgijimas“, prie „kita“ komentarų taip pat nepateikė. Nustatytas vidutinis $r \approx 0,313$ ryšys tarp lyties ir to, kaip respondentai apibūdina bendruomenės švietimą. Galima teigti, kad moterys dažniau apibūdino, jog bendruomenės švietimas – tai visą gyvenimą trunkan-ti veikla, vyrai – kad tai mokymasis iš savo ir kitų patirties.

Respondentų atsakymai apie švietimo suaugusiesiems paslaugų teikėjus (jų bendruomenėje daugiausia – 68,27 proc.) atskleidė, kad šias paslaugas kuria ir teikia suaugusiesiems bendruomenės pirmininkas. Net 56,25 proc. teigė, kad tokias paslaugas teikia parapijos kunigas, 49,04 proc. – socialinių paslaugų vedėjas, 30,77 proc. – andragogas ir mažiausiai (11,06 proc.) – kul-tūros namų direktorius.

Analizuojant mokymo ir mokymosi galimybių užtikrinimą bendruomenė-jе suaugusiųjų poreikių tenkinimo aspektu teirautasi respondentų nuomonės, kokias funkcijas turėtų atlikti andragogas, telkdamas bendruomenės narius mokymui ir mokymuisi. Didžioji dauguma (76,9 proc.) įvardijo konsultavi-mo funkciją. Nemaža dalis (45,2 proc.) nurodė pagalbą mokymosi procese. B. Jatkauskienė, G. Tolutienė (2012), kalbėdamos apie įvairias andragogo funkcijas, įvardijo paramos, pagalbos sritis ne tik konsultavimo, bet ir savi-mokos, savišvietos srityje, užtikrinant grįžtamąjį ryšį bei mokymosi situacijų valdymą. Trečdalis (27,9 proc.) nurodė įvairių kvalifikacijos tobulinimo pro-gramų siūlymą profesinei bei 26,9 proc. – socialinei ir kultūrinei kompeten-cijoms tobulinti. Taigi respondentai minėjo andragogo edukacinę funkciją, t. y. mokymo ir mokymosi situacijų kūrimo andragoginių funkcijų grupę, apimančią funkcijas, nukreiptas į besimokančiųjų kompetencijų įgijimą ir plėtojimą konkrečioje situacijoje bei mokymo ir mokymosi galimybių užti-

krinimą, apimant funkcijas, orientuotas į suaugusiųjų poreikius, mokymosi programų teikimą, kompetencijų įgijimą.

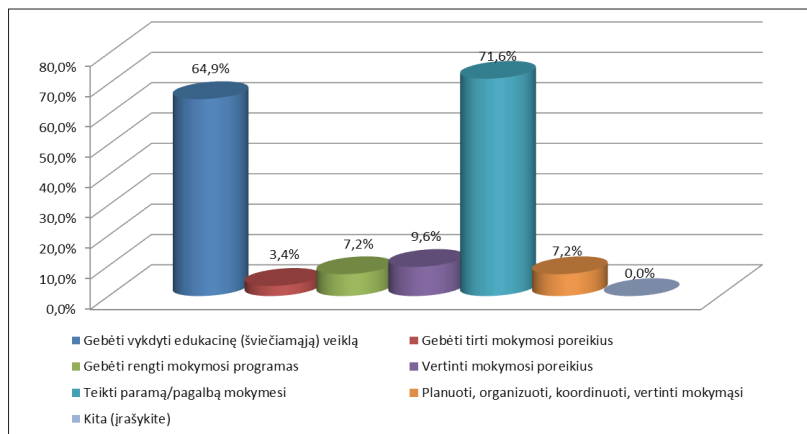
Respondentų nuomonė apie parapijos kunigo dalyvavimą suaugusiųjų švietime ir mokymesi bendruomenėje pasiskirstė įvairiai. Didžiausia dalis (75,0 proc.) minėjo kunigo edukacinę funkciją, atliekant šviečiamąją veiklą šv. Mišių metu. 59,1 proc. bendruomenės narių pažymėjo sociokultūrinių kompetencijų tobulinimą ir bendruomeniškumo skatinimą, organizavimą, užimtumą organizuojant įvairius renginius: parodas, koncertus, šventes ir kt. Po trečdalį teigė, kad parapijos kunigas organizuoja įvairias edukacines išvykas (32,7 proc.), skaito paskaitas bendruomenės nariams (31,3 proc.).

Mokslininkų teigimu (Mongirdienė ir kt., 2013), parapijos kunigas turėtų suvokti andragoginių funkcijų specifiką ir jas realizuoti, t. y. organizuoti suaugusių parapijiečių švietimą, dalijimąsi gerąja patirtimi, kurti mokymosi sąlygas, teikti paramą, pagalbą, motyvuoti, skatinti, konsultuoti. Respondentų nuomonės, kaip parapijos kunigas galėtų motyvuoti suaugusius bendruomenės narius mokytis, pasiskirstė taip: 39,0 proc. teigė, kad norėdamas motyvuoti savo bendruomenės narius parapijos kunigas turėtų būti aktyvus mokymosi proceso dalyvis, 49,0 proc. – turėtų skaityti paskaitas, organizuoti įvairius mokymus, panaši dalis (50,0 proc.) respondentų manė, kad parapijos kunigas, teikdamas švietimo paslaugas, turėtų bendradarbiauti su suaugusiųjų švietėjais (andragogais). Tik 3,4 proc. teigė, kad parapijos kunigas turėtų tirti bendruomenės narių mokymosi poreikius ir juos padėti realizuoti. Nė vienas respondentas nepasirinko varianto „siekti mokymosi kokybės“. Siūloma (Mongirdienė ir kt., 2013) skatinti švietimo įstaigų ir religinių konfesijų (parapijos kunigų) bendradarbiavimą, tai pripažino ir mūsų tiriamieji.

Respondentų nuomonės dėl parapijos kunigo indėlio į suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybės užtikrinimą pasiskirstė įvairiai. Didžiosios daugumos (62,5 proc.) teigimu, parapijos kunigas gali užtikrinti švietimo kokybę šv. Mišių, susitikimų metu, skatindamas bendruomenės narius mokytis, tobulėti; 33,7 proc. pažymėjo, kad parapijos kunigas turėtų geriau pažinti savo bendruomenės narius ir jų poreikius. Nemažai respondentų (25,5 proc.) pažymėjo, kad parapijos kunigas pats turėtų organizuoti įvairius mokymus, renginius (kursus, seminarus, paskaitas ir kt.). 12,5 proc. manymu, parapijos kunigas mokymų turinį turėtų kreipti į bendruomenės narių poreikius. Moks-

lininkų (Mongirdienės ir kt., 2013) nuomone, dažniausia suaugusiųjų švietimo pradžioje tiriami bendruomenės poreikiai, analizuojamos problemos, jų sprendimo būdai. Taigi iš pradžių būtina nustatyti ir nutarti, kokių kyla problemų, kas ką ir kaip turėtų daryti, kodėl.

Respondentų nuomonės dėl parapijos kunigui būtinų kompetencijų vykdant andragogines funkcijas šviečiant ir mokant suaugusiuosius įvairios (1 pav.). Didžioji dauguma (71,6 proc.) mano, kad parapijos kunigui, realizuojant andragogines funkcijas, būtina gebėti teikti paramą / pagalbą mokantis, 64,9 proc. įvardijo gebėjimą vykdyti edukacinę veiklą. Andragogo profesinės veiklos apraše (2013) nurodyta, kad vykdant edukacinę veiklą, teikiant suaugusiesiems švietimo paslaugas, svarbu gebėti realizuoti suaugusiųjų mokymo ir mokymosi procesus, tenkinti mokymosi poreikius, taikant atitinkamas mokymo/si programas, metodus, strategijas ir išteklius, motyvuoti, skatinti jų poreikį mokytis. Vadybinės veiklos srityje, atliekant andragogines funkcijas, svarbu gebėti planuoti, organizuoti, valdyti mokymosi situacijas. Tiriamosios veiklos srityje – gebėti tirti praktinę veiklą, jos rezultatų pagrindu tobulinti mokymosi galimybes.

1 pav. Respondentų nuomonių dėl parapijos kunigui būtinų kompetencijų realizuojant andragogines funkcijas šviečiant ir mokant suaugusiuosius bendruomenėje pasiskirstymas

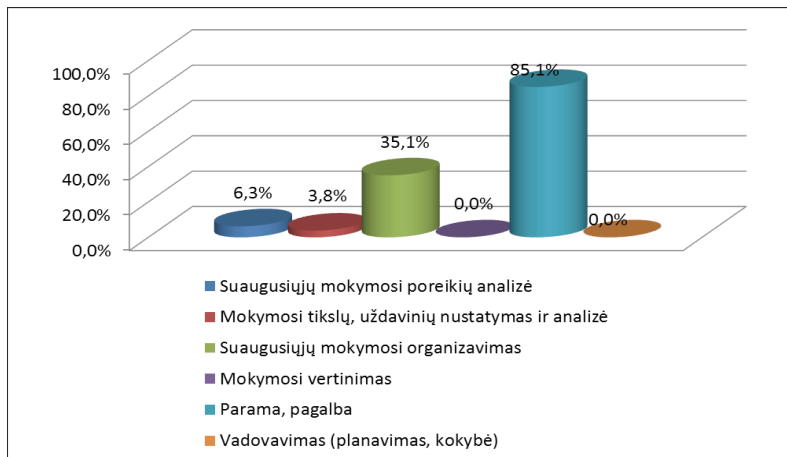
Respondentų nuomonių, kad andragogines funkcijas šviečiant ir mokant bendruomenę turėtų vykdyti parapijos kunigas, atlikdamas andragogo vai-

dmenis „kaip grupės lyderis“, analizė parodė: didžioji dauguma (57,7 proc.) teigė, kad parapijos kunigas turėtų išryškinti mokymosi tikslą; nedidelė dalis (7,2 proc.) mano, kad turėtų stebėti, kaip vyksta mokymosi procesas; 13,0 proc. nuomone, turėtų pasirūpinti reikiamais ištekliais; nemaža dalis (34,1 proc.) pažymėjo, kad turėtų stebėti besimokančiųjų santykius ir juos išnaudoti siekiant bendro tikslo.

Parapijos kunigo, „kaip andragogo (suaugusiųjų švietėjo)“, andragoginių funkcijų bendruomenėje analizė atskleidė, kad respondentų nuomonės išsiskyrė. Daugiausia (74,0 proc.) respondentų mano, kad svarbiausia mokymo ir mokymosi procese drąsinti siekti žinių, supratimo; gerokai mažesnė dalis (17,3 proc.) teigė, kad būtina skatinti bendruomenės narius mokytis; 12,5 proc. nurodė, kad svarbu spręsti mokymo ir mokymosi problemas; 7,2 proc. išskyrė mokymosi planavimą ir organizavimą, mažiausiai (3,4 proc.) respondentų mano, kad svarbiausia įgyti naujų įgūdžių, siekti požiūrio ir elgesio pokyčių.

Respondentų nuomonių dėl parapijos kunigo andragoginių funkcijų bendruomenės mokymosi procese analizė atskleidė, kad jis yra „mokymosi proceso dalyvis“ (44,2 proc.); „mokymosi proceso iniciatorius“ (38,0 proc.); „mokymosi proceso konsultantas, pagalbininkas“ (36,5 proc.); 34,6 proc. mano, kad parapijos kunigas yra „atliepiantis bendruomenės narių poreikius“; mažesnė dalis (11,5 proc.) teigė, kad parapijos kunigas yra „mokymosi proceso vertintojas“, mažiausia (3,4 proc.) – „mokymosi poreikių tyrėjas“. Kaip parodė apibendrinta analizė, respondentai mano, kad parapijos kunigas bendruomenės mokymo ir mokymosi procese atlieka įvairias funkcijas. Dėmesio nesulaukė funkcija „mokymosi turinio projektuotojas“.

2 paveiksle pateikti apibendrinti rezultatai pagal sritis, kuriose parapijos kunigas realizuoja andragogines funkcijas. Daugiausia (85,1 proc.) respondentų įvardija „paramos, pagalbos“ sritį, 35,1 proc. – „suaugusiųjų mokymosi organizavimą“. Dėmesio nesulaukė „mokymosi vertinimas“ ir „vadovavimo (planavimo, kokybės)“ funkcija. Galima daryti prielaidą, kad parapijos kunigas aktyviai dalyvauja bendruomenės mokymosi procese, atlikdamas įvairias funkcijas: mokymosi proceso dalyvis, iniciatorius, konsultantas, pagalbininkas. Taigi daugiausia, respondentų nuomone, parapijos kunigas veikia paramos, pagalbos ir edukacinės veiklos srityse.

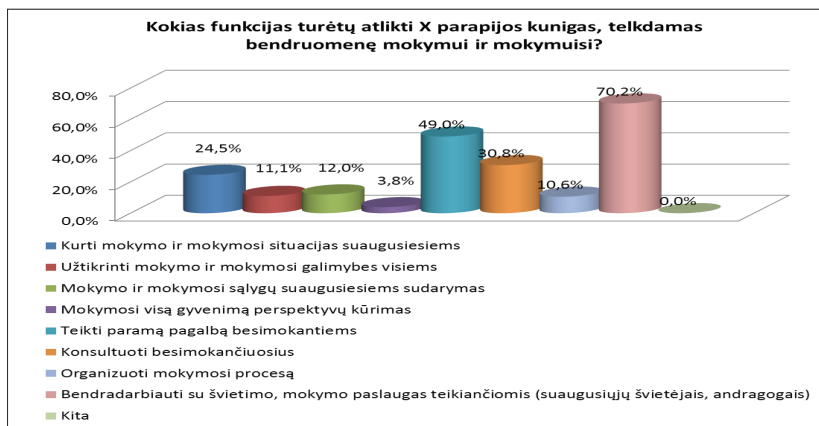

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal sritis, kuriose parapijos kunigas realizuoja andragogines funkcijas

Respondentų mokymo ir mokymosi organizavimo vertinimai panašūs kaip ir švietimo bendruomenėje: daugiausia respondentų (63,0 proc.), kaip ir švietimą (56,7 proc.), mokymą ir mokymąsi vertina gerai; patenkinamai – 28,4 proc. (švietimą – 29,8 proc.), blogai – 3,8 proc. (švietimą – 0 proc.); 7,2 proc. neturi nuomonės (švietimą – 11,1 proc.). Taigi respondentai (didžioji dalis) tiek mokymą, tiek mokymąsi vertina teigiamai. Galima daryti prielaidą, kad mokymasis ir švietimas jų bendruomenėje organizuojamas gerai.

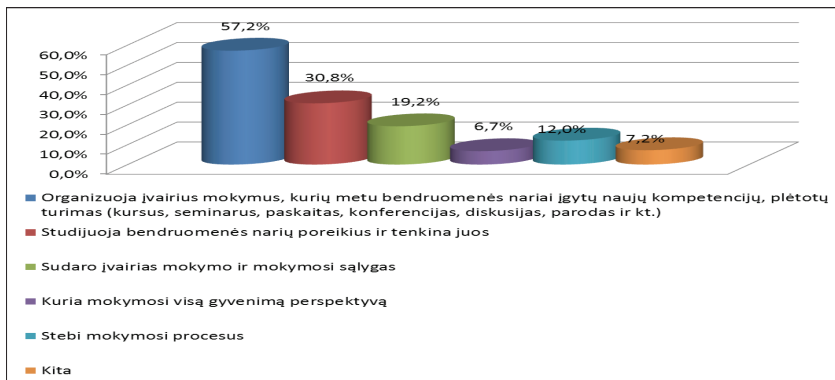
Andragoginių funkcijų grupėje mokymosi visą gyvenimą perspektyvų suaugusiesiems sudarymo bendruomenėje analizė leidžia teigti, kad šioje srityje parapijos kunigas, telkdamas bendruomenę mokyti ir mokytis, turėtų atlikti 3 paveiksle pateiktas funkcijas. Didžiosios daugumos (70,2 proc.) nuomone, parapijos kunigas, atlikdamas andragogines funkcijas, t. y. telkdamas bendruomenę mokyti ir mokytis, turėtų bendradarbiauti su švietimo bei mokymo paslaugas teikiančiais suaugusiųjų švietėjais, andragogais. Tyrimuose mokslininkai akcentuoja (Mongirdienė ir kt., 2013, kt.), kad būtina bendradarbiauti, dalytis patirtimi ir pan. 49,0 proc. respondentų įvardijo „paramos / pagalbos besimokantiems bendruomenės nariams teikimą“;

30,8 proc. nurodė, kad parapijos kunigas mokymo ir mokymosi procese turėtų „konsultuoti besimokančiuosius bendruomenėje“; 24,5 proc. teigė, kad turėtų „kurti mokymo ir mokymosi situacijas bendruomenėje“ ir kt. (3 pav.).

3 pav. Respondentų nuomonių dėl parapijos kunigo andragoginių funkcijų, telkiant bendruomenę mokyti ir mokytis, pasiskirstymas

Respondentų nuomonės, kaip parapijos kunigas galėtų įtraukti bendruomenės narius į švietimo ir mokymosi procesą, pasiskirstė tolygiai mažėjančia tvarka (4 pav.). Didžiosios daugumos (57,2 proc.) nuomone, parapijos kunigas galėtų organizuoti įvairius mokymus, kurių metu bendruomenės nariai įgytų naujų kompetencijų, plėtotų turimas (kursų, seminarų, paskaitų, konferencijų, diskusijų, parodų ir kt. organizavimas). Trečdalis (30,8 proc.) mano, kad galėtų studijuoti, tirti bendruomenės narių poreikius ir juos tenkinti. Mažesnė dalis (19,2 proc.) teigė, kad parapijos kunigas galėtų įtraukti bendruomenės narius į švietimo ir mokymosi procesą, sudarydamas įvairias mokymo ir mokymosi sąlygas bei galimybes. Galima teigti, kad tyrime dalyvavę X bendruomenės nariai įvardija pagrindines priemones, formas, kurias taikydamas parapijos kunigas galėtų įtraukti bendruomenės narius į švietimo ir mokymosi procesą, prioritetą teikdamas įvairioms mokymo/si formoms, taip žmonės įgytų naujų kompetencijų, plėtotų turimas (kursai, seminarai, paskaitos ir kt.).

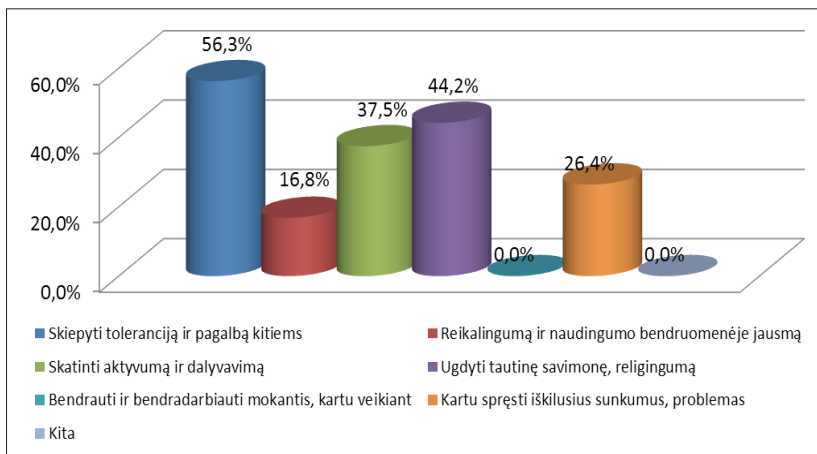

4 pav. Respondentų nuomonių, kaip parapijos kunigas galėtų įtraukti bendruomenės narius į švietimo ir mokymosi procesą, pasiskirstymas

Rezultatų analizė dėl pačių bendruomenės narių dalyvavimo parapijos veikloje atskleidė, kad daugelis (36,1 proc.) šioje veikloje dalyvauja noriai ir aktyviai. Panaši dalis (35,6 proc.) prisipažino, kad galėtų dalyvauti aktyviau. Kita dalis (10,6 proc.) teigė, kad visai nedalyvauja, 7,7 proc. ir 6,7 proc. parapijos veikloje dalyvauja retkarčiais, neaktyviai, tik paraginus. Apskaičiavus Spearmano koreliaciją, nustatytas silpnas ($r \approx 0,156$) ryšys tarp lyties ir dalyvavimo X parapijos veikloje. Todėl galima teigti, kad moterys parapijos veikloje dalyvauja noriai ir aktyviai. Daroma prielaida, kad parapijos kunigui realizuojant andragogines funkcijas bendruomenėje erdvės pakanka, motyvuojant, skatinant žmones aktyviau dalyvauti šviečiamojoje bendruomenės veikloje.

Respondentai išsakė nuomonę ir dėl to, kaip parapijos kunigas galėtų plėtoti bendruomenės narių bendruomeniškumą (5 pav.). 56,3 proc. – daugiausia respondentų – teigė, kad parapijos kunigas turėtų skiepyti toleranciją ir teikti pagalbą. Kiek mažesnė dalis (44,2 proc.) nurodė, kad turėtų ugdyti tautinę savimonę, religingumą. 37,5 proc. teigimu, galėtų labiau skatinti bendruomenės narių aktyvumą ir dalyvavimą jos veikloje. 26,4 proc. pažymėjo, kad galėtų kartu spręsti iškilusias problemas, įveikti sunkumus. Šįkart dėmesio nesulaukė teiginys, kad parapijos kunigas galėtų plėtoti bendruomenės narių bendruomeniškumą „bendraujant ir bendradarbiaujant mokantis, kartu veikiant“. Daroma prielaida, jog aukščiau pateikti rezultatai parodė, kad para-

pijos kunigas dažniausia realizuoja andragoginę-educacinę, konsultavimo, paramos, pagalbos funkcijas.

5 pav. Respondentų nuomonių dėl parapijos kunigo galimybių plėtoti bendruomeniškumą pasiskirstymas

Atlikta respondentų nuomonių dėl parapijos kunigo andragoginių funkcijų, kurias jis turėtų atlikti bendruomenėje, teikdamas švietimo ir mokymosi paslaugas, analizė atskleidė, kad daugiausia (64,4 proc.) minima edukacinė lektoriaus funkcija: jis turėtų rengti mokymosi programas ir jas įgyvendinti. Kita šiek tiek mažesnė respondentų dalis (44,7 proc.) įvardijo konsultanto funkciją; 40,4 proc. – organizatoriaus; 28,8 proc. – mokymosi skatintojo ir 12,0 proc. – lyderio. Taigi parapijos kunigas, teikdamas švietimo ir mokymosi paslaugas bendruomenėje, turėtų bendradarbiauti su andragogais ir kitais suaugusiųjų švietėjais, tai akcentuoja ir mokslininkai (Mongirdienė ir kt., 2013, kt.).

Apibendrinant tyrimo rezultatų analizę galima teigti, kad parapijos kunigas bendruomenės veikloje atlieka įvairias andragogines funkcijas: lektoriaus, konsultanto, organizatoriaus, skatintojo ir kt. Teikiamas švietimo paslaugas bendruomenėje didžioji dauguma vertina gerai. Respondentai suvokia, kas tai yra bendruomenės švietimas, kokia jo nauda bendruomenės nariams. Jų nuomone, parapijos kunigas prisideda prie suaugusių žmonių švietimo ir

mokymosi bendruomenėje skaitydamas paskaitas jos nariams, laikydamas šv. Mišias, organizuojamas įvairius kultūrinius renginius (parodas, koncertus ir kt.), edukacines išvykas. Didžiosios daugumos pastebėjimu, parapijos kunigas turėtų labiau bendradarbiauti su suaugusiųjų švietėjais, andragogais, teikdamas mokymosi paslaugas, pats daugiau skaityti paskaitų, organizuoti mokymus, būti aktyvus mokymosi dalyvis. Respondentų nuomone, per šv. Mišias, susitikimus parapijos kunigas galėtų skatinti bendruomenės narius mokytis, tobulėti, todėl turėtų būti susipažinęs su bendruomenės narių poreikiais, siekti juos patenkinti ir kt. Respondentų nuomone, parapijos kunigas, realizuojamas andragogines funkcijas bendruomenės švietimo ir mokymosi procese, turėtų gebėti vykdyti edukacinę veiklą, teikti paramą / pagalbą, planuoti, organizuoti, vertinti mokymąsi ir kaip grupės lyderis, ir kaip andragogas, ir kaip grupės narys, ir kaip vertintojas. Parapijos kunigas, atlikdamas andragogines funkcijas bendruomenėje, prisideda prie bendruomenės narių bendruomeniškumo skatinimo, ugdo jų tautinę savimonę, religingumą, skiepija toleranciją kitiems, teikia pagalbą. Taip mažindamas bendruomenėje socialinę atskirtį, skatindamas bendruomenės narius puoselėti savo tradicijas, vertybes.

Išvados

Apibendrinta teorinio, dokumentų ir empirinio tyrimo analizė leidžia teigti, kad parapijos kunigas bendruomenės veikloje realizuoja šias andragogines funkcijas: kuria mokymo ir mokymosi situacijas, sudaro galimybes, sąlygas suaugusiesiems, teikia paramą, pagalbą, orientuotą į jų poreikius. Funkcijų realizavimą lemia andragogo veiklai būtinos kompetencijos: gebėjimas vykdyti mokymosi procesus, taikant atitinkamus metodus, motyvuojant, planuojant, organizuojant, koordinuojant, bendradarbiaujant.

Bendruomenės veiklos sėkmę lemia jos sudėtis, lyderiai, jų išsilavinimas, rengiami mokymai, seminarai, bendravimas ir bendradarbiavimas. Bendruomenės vystymosi ir gyvavimo pagrindinė sąlyga – mokymasis visą gyvenimą, užtikrinant jos narių saviraišką, socialinių ir profesinių lūkesčių tenkinimą. Šiame procese labai svarbus neformalus suaugusiųjų švietimas, kurį turėtų organizuoti andragogai profesionalai ir kiti asmenys, turintys andragoginių kompetencijų. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo paskirtis ben-

druomenėje – sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kvalifikacijų, kompetencijų. Šiame procese svarbi bendruomenės mokymosi aplinka ir jos narių socialinių, asmeninių poreikių tenkinimas, įvertinant konkrečius bendruomenės narių poreikius.

Mokymosi procesas bendruomenėse tampa vis svarbesnis jos prasmingam, sėkmingam gyvenimui, įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą idėją. Bendruomenėse trūksta andragogų, suaugusiųjų švietėjų profesionalų, gebančių inicijuoti, skatinti, organizuoti, realizuoti mokymąsi bendruomenėje. Atliekantieji andragogines funkcijas turėtų įgyti andragoginei veiklai būtinų kompetencijų. Andragogo funkcijas bendruomenėje atlieka ne tik andragogai, bet ir bendruomenės lyderiai, pirmininkai, religinių konfesijų lyderiai (parapijos kunigai ir kt.). Svarbu, kad šių grupių nariai nuolat bendradarbiautų, dalytųsi patirtimi, plėtotų andragogines kompetencijas, kurios būtinos andragoginėms funkcijoms realizuoti. Suaugusiųjų švietimo institucijos ir parapijos kunigai, kiti konfesinės bendruomenės nariai, atlikdami andragogines funkcijas, šviesdami, mokydami bendruomenės narius, turėtų susipažinti su abiejų pusių organizuojama veikla, plėtoti bendradarbiavimą, sudaryti galimybes, tai užtikrintų prasmingesnę bendruomenės gyvenimą.

Ryškiausia parapijos kunigo andragoginė funkcija bendruomenėje – švietėjo. Tai veikla, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas suaugusiųjų mokymosi sąlygų, galimybių sudarymui. Parapijos kunigas atlieka ir kitas andragogines funkcijas: konsultanto, pagalbininko, patarėjo, skatintojo, iniciatoriaus, visa tai svarbu bendruomenės veiklai, jos vystymuisi. Parapijos kunigas, atlikdamas šias ir kitas andragogines funkcijas bendruomenės veikloje, turėtų būti susipažinęs su suaugusiųjų švietimo sistemos taikomomis formomis, metodais, būdais, principais ir kt., o andragogai profesionalai – su religinių konfesijų taikomais metodais, priemonėmis, vertybėmis paremtu konfesinių bendruomenių plėtros modeliu, kuris laiduotų bendruomenės vystymąsi bei abiejų pusių bendradarbiavimą. Respondentų nuomone, parapijos kunigas, realizuodamas andragogines funkcijas suaugusiųjų švietimo ir mokymosi procese bendruomenėje, turėtų prisidėti prie bendruomeniškumo skatinimo, tautinės savimonės ugdymo, religingumo, tolerancijos skiepijimo kitiems ir pagalbos teikimo.

Rekomendacijos suaugusiųjų švietimo institucijoms ir konfesinių bendruomenių lyderiams

Andragogai profesionalai, suaugusiųjų švietėjai turėtų domėtis konfesinių bendruomenių lyderių (parapijos kunigų ir kt.) vykdomomis andragoginėmis funkcijomis ir priimti juos kaip potencialius socialinius partnerius. Taip plėtotųsi socialinių partnerių ratas ir galimybės profesionaliau organizuojant ir telkiant bendruomenės narius mokytis visą gyvenimą.

Suaugusiųjų švietimo sistemos veikėjai, andragogai turėtų skatinti tradicinių religinių konfesijų lyderius dalyvauti andragogų kvalifikacijos tobulinimo kursuose ir įgyti andragoginių kompetencijų, kurios būtinos, siekiant bendruomenėje realizuoti andragogines funkcijas.

Andragogai ir parapijos kunigai galėtų bendrai planuoti švietimo pasiūlą bendruomenei pagal poreikius ir užtikrinti grįžtamąjį ryšį.

Andragogai, dirbantys suaugusiųjų švietimo institucijose, konfesinės bendruomenės turėtų keistis lektoriais. Toks bendradarbiavimas padėtų ugdyti lektorių kompetencijas ir puoselėti tolesnį bendradarbiavimą, ieškant naujų bendruomenės kūrimo, organizavimo ir telkimo būdų, priemonių.

Literatūra

- Andriekienė, R. M., Anužienė, B. (2006). *Andragoginiai kompetencijų tobulinimo aspektai tęstiniame profesiniame mokyme*. Monografija. Klaipėda: KU leidykla.
- Briedis, M., Leliūgienė, I., Nefas, S., Čiužas, R. ir kt. (2013). *Bendruomenės ir suaugusiųjų švietimas*. Nacionalinis mokymų centras.
- Foley, G. (2007). *Suaugusiųjų mokymosi matmenys. Suaugusiųjų švietimas globalizacijos laikais*. ŠMM. Vilnius: Kronta.
- Jatkauskienė, B., Tolutienė, G. (2012). *Aiškinamasis andragogikos terminų žodynas*. Klaipėda: KU leidykla.
- Juozaitis, A. M. (2008). *Andragogų praktikų neformaliojo mokymosi modelis*. Monografija. Vilnius.
- Kvieskienė, G. ir kt. (2008). *Universalų daugiafunkcinių centrų (UDC) steigimas ir plėtra*. Tyrimo ataskaita. Vilnius. Eurointegracijos projektai.
- Knowles, M. S., Holton III, E. F., Swanson, R. A. (2007). *Suaugęs besimokantysis: klasikinis požiūris į suaugusiųjų švietimą*. ŠMM. Vilnius: Kronta.
- Linkaitytė, G. (2008). Kuo naudingas Andragogo veiklos aprašas? *Suaugusiųjų švietimas*, Nr. 8, p. 13–15. ŠMM, Ugdymo plėtotės centras.
- LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pritarimo andragogo profesinės veiklos aprašui“. (2013). Spalio 22 d., Nr. V-996. Vilnius.

- Nefas, S. (2010). Vadybos funkcijų raiška Lietuvos vietos bendruomenių veikloje. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, Nr. 3 (19), p. 238–244. Vilnius: VU leidykla.
- Mongirdienė, G. ir kt. (2013). *Bendravimas su religinėmis konfesijomis*. VŠĮ „Pažangos sprendimai“. UAB „Training expert group“. Ugdymo plėtotės centras.
- Pilipavičius, V. (2007). Bendruomenė ir bendruomeninės veiklos prielaidos. *Vaga*, Nr. 77 (30), p. 41–45. Kaunas: LŽŪU leidykla.
- Poviliūnas, A. (2003). *Kaimo atskirties profiliai*. Vilnius: Kronta.
- Suaugusiųjų švietimas Europoje: tendencijos ir problematika*. (2006). Sud. A. Šileikytė ir kt. Vilnius: Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija.
- Teresevičienė, M., Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V. (2006). *Andragogika*. Kaunas: VDU leidykla.
- Tight, M. (2007). *Kertinės suaugusiųjų švietimo ir mokymo idėjos*. Vilnius: Kronta.
- Zuzevičiūtė, V., Teresevičienė, M. (2008). *Suaugusiųjų mokymasis: andragoginės veiklos perspektyva*. Mokslo studija. Kaunas: VDU leidykla.

PARISH PRIESTS' ANDRAGOGICAL FUNCTIONS WITHIN A COMMUNITY AND POSSIBILITIES FOR EXPANSION THEREOF

Gitana Tolutienė, Rūta Marija Andriekienė, Rimvydas Adomavičius

Summary

Scientific literature analysis has revealed a lack of in-depth studies of expansion of religious denomination leaders' – parish priests' andragogical functions within a community in terms of cooperation. The article's scientific challenge is reflected in the following problematic questions: What andragogical functions does a parish priest exercise within a community? What competencies a parish priest must have for exercising andragogical functions and what are possibilities for expansion thereof?

Subject of research – a parish priest's andragogical functions.

Objective of research – to reveal a parish priest's andragogical functions and possibilities for expansion thereof within a community theoretically and empirically.

Tasks of research: 1) to identify a parish priest's andragogical functions in a community and to propose possibilities for expansion thereof; 2) to exami-

ne attitudes of respondents towards a parish priest's andragogical functions within a community and competencies necessary for exercising thereof.

Research methods: 1) analysis of scientific sources and documents was conducted in order to disclose theoretical and methodological aspects of the study and to propose a parish priest's andragogical functions within a community and possibilities for expansion thereof; 2) a survey (a written questionnaire) was conducted to examine the approach of X community members towards andragogical functions exercised by the parish priest within this community as well as competencies required for exercising thereof.

Key findings. The summarised theoretical-empirical analysis and document review suggests that a parish priest exercises the following andragogical functions within a community: creates teaching and learning situations, opportunities, and environment for adults, provides support, assistance by focusing on their needs, while exercising of functions is determined by the following competencies an andragogist must have: the ability to carry out a learning process by using appropriate methods, through motivation, planning, organising, coordination, and cooperation.

The most prominent andragogical function of a parish priest in the community is educational. This activity is primarily focused on creation of environment and opportunities for adult learning. A parish priest as well performs other andragogical functions: he serves as a consultant, adviser, mentor, prompter, initiator – all of this for the sake of a community and its development. When exercising the above and other andragogical functions within a community, a parish priest should be familiar with forms, methods, techniques, principles, etc. imposed by the adult education system, while qualified andragogists – with the religious community development model, which is based on religious denominations' methods, instruments, values and which would assure community development and build a course of mutual cooperation. According to the respondents, a parish priest, when exercising andragogical functions in adult education and learning within the community, should contribute to the promotion of a sense of community, building a national self-awareness, religiosity, tolerance and rendering help to others.

The article's novelty, theoretical and practical relevance. The article validates and supports andragogical functions exercised by religious denomina-

tion leaders – parish priests, possibilities for expansion thereof, in cooperation with adult educator and andragogists, through sharing of experience and collaborating for the benefit of community. The developed empirical research methodology might be helpful to priests of other parishes, too, in exercising the andragogical functions within the community. There have been prepared recommendations for andragogists and leaders of religious denominations – parish priests, in terms of improvement of the andragogical functions exercising process.